

Ольга ЄЖОВА

*професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри моди та стилю,
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Анастасія ІВАНИЦЬКА

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 182 Технології легкої промисловості,
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

СИМВОЛІЗМ, ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ПРОЄКТУВАННЯ ТВОРЧИХ КОЛЕКЦІЙ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ

Анотація. Розглянуто особливості символічного вираження моди та роль символу у моді. Розкрито характеристики розвитку дизайну одягу в Україні під впливом війни, визначено особливості української символіки та автентичності, як здатності до культурного самовираження та впливу на суспільні події. За допомогою аналітичного та асоціативного методів досліджень виявлено основні характеристики проектування творчих колекцій українських дизайнерів, проаналізовано загальні особливості розвитку українського дизайну одягу.

Ключові слова: мода, одяг, українська символіка, розробка творчих колекцій, українські дизайнери.

Abstract. Features of the symbolic expression of fashion and the role of the symbol in fashion are considered. The characteristics of the development of clothing design in Ukraine under the influence of the war are revealed, the peculiarities of Ukrainian symbolism and authenticity, as the ability to cultural self-expression and influence on social events, are determined. With the help of analytical and associative methods of research, the main characteristics of the design of creative collections of Ukrainian designers were revealed, the general features of the development of Ukrainian clothing design were analyzed.

Keywords: fashion, clothes, Ukrainian symbolism, development of creative collections, Ukrainian designers.

Постановка проблеми та її актуальність. Символ в процесі пізнання або відображення дійсності відіграє велику роль. Значне місце в комунікаційній культурі серед невербального спілкування займає саме одяг. Мода - це цілісний вираз стану суспільства. Вона здатна генерувати нові ідеї, або переосмислювати старі, але в новому контексті та регенерує сама себе. Люди не залишаються байдужими до цього феномену. В моді відношення між людьми приймає форму відношень між образами та символами. Символізм одягу це в певній мірі передача інформації від його носія до оточуючих за допомогою певного коду [1].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Ф. Девіс стверджує, що головною складністю розуміння моди у її очевидних примхах є відсутність точного знання несвідомих символів, пов'язаних з формами, кольорами, текстурами, позиціями та іншими експресивними елементами певних культур. Складність посилюється тим, що деякі виразні елементи зазвичай мають зовсім інші символічні посилання в різних галузях, тому

кодекси культури сильно впливають та навіть радикально змінюють значення, сформовані модою. Значення моди та її значимість змінювалися під впливом соціальних звичаїв і переваг в одязі [2]. Проте, для освоєння певних сигналів та своєрідних універсальних кодів, які пропонує нам мода, потрібне знання традицій та звичаїв. Одяг комплексно відображує життєвий досвід багатьох поколінь, зводячи окреме, фрагментарне, до всезагального, універсального, але з огляду на зміну поколінь та менталітету втрачається значення та ідентичність кожного символу. Різновиди оздоблень одягу в сучасних колекціях дизайнерів світу систематизовано в статті [3]. Вплив традиційної української символіки на дизайн сучасних ювелірних виробів досліджено в роботі [4].

Формулювання цілей статті. Основне завдання полягає у визначенні символічних цінностей та вираженні своєї національної ідентичності з поміж інших феноменів у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Мода виникає в результаті прийняття певних культурних цінностей, які часто видозмінюються. Стилістичні зміни в моді є результатом існування в суспільстві системи моди. Як форма мистецтва мода – багатогранна. Вона може слугувати як простим фізичним об'єктом для самозаспокоєння та самовираження, так і абстрактним інструментом для політичних заяв. Головна ідея взаємодії з нею полягає у тому, як суспільство зчитує культурні коди та що дизайнери вкладають у символи, за допомогою яких доносять свою думку світу. З початком повномасштабної війни в Україні, українська нація вже сама по собі стала символом Смівлості. Війна змусила усвідомити, що саме сила народу і є рушієм змін та майбутніх суспільних перетворень. Досвід українського модного бренду Cover вже свідчить про те, що інтерес до українських виробів та запит на «Made in Ukraine» дедалі зростає. А майбутнє моди за тими, хто має важливу місію та бажання донести її до світу. Багато українських дизайнерів наголошують, що через пришвидшений темп виробництва, якість товарів погіршується, а дизайн стає примітивним. Тому вже скоро такий одяг почне відлякувати споживачів. Для того, щоб зберегти асоціацію України з якістю та красою, дуже важливо створювати щось нове та прогресивне, щоб притягувати не тільки українську, але й закордонну аудиторію. На думку, лекторів КАМА (Київської академії медіа мистецтв), українська мода стане синонімом слова «свобода». Адже з початку війни з'явилося дуже багато нових брендів, тому можливий чи не найяскравіший період української моди, оскільки ним буде правити молоде покоління, що диктуватиме нові закони та тенденції, які будуть характерні саме для українського населення [5].

Варто зазначити, що люди стали більше уваги звертати як на українські бренди, так і на одяг з етномотивами та українською символікою, оскільки, українське вбрання – це спосіб комунікації зі світом. Після 24 лютого 2022 року світ побачив багато патріотичних колекцій від багатьох українських брендів. Багато українських брендів виготовляли одяг і взуття для тероборони, а також висловлювали свою позицію у творчих колекціях [6].

Українські модні бренди постійно перебувають на інформаційній хвилі та доносять усьому світу про нас і про події у нашій державі, використовуючи при цьому елементи традиційного одягу та етносимволіку.

Зміни в свідомості породжують зміни у суспільстві. Оскільки мода відображає те, що відбувається навколо, тому, щодо сучасних подій в Україні дизайнери ще тривалий час будуть повертатися знову і знову у своїх колекціях. Війна спонукатиме митців в котрий раз переосмислювати цінність людського життя.

Попит на вишиванки зріс як ніколи, національний український одяг став впізнаваним жестом, вишиті сорочки, які здавалось вже довгий час залишаються актуальними і є у гардеробі майже кожного українця та у різних куточках світу. Проте саме зараз вишиванка слугує не просто вбранням, але містить у собі певний символізм. Це пов'язано з тим, що кожна деталь, кожен елемент оздоблення і навіть спосіб пошиття етнічного вбрання з давніх-давен ніс у собі певний інформаційний код [7]. Тому варто згадати про вікову градацію українського одягу, його здатність засвідчувати соціальний, сімейний та навіть матеріальний стани людини. Також присутні регіональні відмінності, що помітні в порівняльному розгляді етнічного костюма. Все це дуже важливо знати, якщо вишиванка, одягається українцем з метою нести в маси національну ідею та любов до всього українського [8].

Багато українських дизайнерів працюють в етностилі, беручи до уваги старовинні народні орнаменти, кольорову гамму, стилізують їх на сучасний лад і роблячи таким чином українську вишивку модною та актуальною, проте деякі дизайнери і майстрині, усе ж таки зберігають символізм і таємничість української вишивки, дотримуючись стародавніх правил та символіки, і таким чином стає зрозумілим, що національна вишивка вже давно є не просто красивим вишитим орнаментом, а значно вище і важливіше, що містить у собі певну історію багатьох поколінь та незліченну кількість символів, значення яких колись передавалось із кожним поколінням.

Мода, як культурне та соціальне явище, віддзеркалює актуальні соціальні та політичні тенденції [9]. Біль українського суспільства вже знайшов свій прояв у колекціях вітчизняних майстрів, які були представлені під час Ukrainian Fashion Week International Season SS23. Зміни у палітрі кольорів, звернення до українських витоків та переосмислення стародавніх традицій – лише незначна частка впливу війни на роботи наших дизайнерів. Одним із прикладів є колекція бренду Katya Silchenko (рис. 1, а). Вся колекція представлена в єдиному відтінку – це колір української пшениці. Колекцію відшивали з натуральних тканин прямо під час того, як окупанти били ракетами по мирних містах України. Представлені під час Budapest Central European Fashion Week у рамках колективного шоу колекції українських брендів Kir Khartley, Starchak та Yadviga Netyksha також стали відображенням сприйняття дизайнерами війни. Моделі вийшли у бронежилетах з квітами, які стали символом спаплюжених українських степів, яку представив бренд Yadviga Netyksha (рис. 1, г), футболках з вишивкою червоними нитками, від бренду Kir Khartley (рис. 1, б). Найболючіша згадка про події в Україні була нанесена нитками на oversize жакет – Маріупольський драмтеатр з написом «ДІТИ» від Starchak, (рис. 1, в) і це лише невелика частина творчих досягнень українських дизайнерів за останній час [7].

**Рис. 1. Моделі одягу з колекцій українських дизайнерів, натхнених політичними подіями:
а) Katya Silchenko; б) Kir Khartley; в) Starchak; г) Yadviga Netyksha**

Проте, незважаючи на складні умови та всі перешкоди, українські дизайнери не здаються, вони продовжують творити, створювати нові колекції, демонструючи стійкість і мужність та показуючи українську національну ідентичність через моду. Це глобальний тренд, який полягає не в кольорі, формі або текстурі, він засвідчує резистентність українського духу. Таким чином, варто відзначити, що донесення певної ідеї та власної думки до суспільства відбувається завдяки перетворенню предметів та явищ у певні асоціації, які можуть виникати у споживача стосовно цього явища у предметне середовище, у даному випадку в колекцію одягу, яка несе певний символізм та авторський задум. Також способом реалізації ідеї в колекції одягу може слугувати застосування різної фактури матеріалу, яка створює певний художній образ, кольорової гами, оздоблення (вишивки, аплікацій, бісеру, перфорації, сублимації та ін.), аксесуарів та додаткових накладних елементів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Виходячи з вищесказаного, слід зауважити, що мода здатна знову заговорити про важливість моральних цінностей та суспільної думки. Незважаючи на те що дизайн одягу і зокрема мода для більшої половини суспільства працює на користь дозвілля, приватного життя, задоволення власних потреб у красі та естетичному смаку, вона здатна також чинити опір усталеним нормам суспільства та подіям які відбуваються у світі. Мода значною мірою незалежна від соціальної політики, від механізмів суспільного вибору і прийняття суспільних рішень. Надалі виникає потреба поглибленого вивчення особливостей розвитку українського автентичного дизайну та його конкурентоспроможність на світовому ринку у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Лагода О. М. Мода – Маніфестація культури свободи особистості в добу глобалізації. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. 2009. № 6. С. 194–202. URL: https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/mist6/MIST-6_2009_p-194-202_Lagoda.pdf
2. Кущик І. В. Особливості трансформації моди як форми комунікації. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2022. С. 233–239. <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/269380/265015>.
3. Pashkevich K., Yezhova O., Chuprina N., Shmagalo R., Liu J., Petrova O. Decorative trim in the collections of fashion houses of the 20th–21st centuries: evolution, modern techniques. *New Design Ideas*. 2023. № 2(7). С. 224–242.
4. Пашкевич К. Л., Герасименко О. Д., Єжова О. В., Шмагалю Р. Т., Люклян Н. Р. Українська естетика в дизайні сучасних ювелірних виробів. *Art and Design*. 2023. № 1(21). С. 143–156. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2023.1.14>.
5. Куди буде рухатися українська мода : випускний проєкт студентів КАМА. *Vogue Україна*. 17.12.2022. № 12. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/kudi-ruhayetsya-moda-vipuskniy-proekt-studentiv-kama-50511.html>.
6. Бабіхіна О. Мода трагічних часів. *Спецпроєкт "Нова Україна"*. 29.11.2022. URL: <https://nashkiev.ua/style/moda-tragichnih-chasiv-yak-viina-zminyue-nash-garderob>.
7. Символізм українського етнічного вбрання. *Всвімі*. 14.08.2018. URL: <https://vsviti.com.ua/ukraine/42692>.
8. Хома Н. М. Патріотична мода чи мода на патріотизм: одяг як спосіб самоідентифікації. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2015. № 12. С. 322–228. https://www.researchgate.net/publication/331247839_Patrioticna_moda_ci_moda_na_patriotizm.
9. Колосніченко М. В., Процик К. Л. Мода і одяг. *Основи проєктування та виробництва одягу*. Київ : КНУТД, 2011. 238 с.
10. Бойко І. 5 українських брендів одягу, які просувають патріотичний стиль у нових колекціях. *УНІАН*. 11.06.2022. URL: <https://www.unian.ua/lite/style/5-ukrajinskih-brendiv-odyagu-yaki-prosuvayut-patriotichniy-stil-11862591.html>.